

Väärteoasi nr /väärteoasja number/

Harju Maakohus

Tallinna Kohtumaja

Lubja 4, Tallinn

e-post: hmktallinn.menetlus@kohus.ee

Kaebaja andmed:

/Kaebaja ees- ja perekonnanimi/ ....

/Isikukood/

/Aadress/

/e-posti aadress/

Kohtuvälise menetleja andmed:

Politsei- ja Piirivalveamet

registrikood: 70008747

Pärnu mnt 139, Kesklinna linnaosa, Tallinn, Harju maakond

/e-posti aadress/

/kuupäev/

KAEBUS

Vaidlustatav otsus – Politsei- ja Piirivalveameti /kuupäev/ otsus üldmenetluses
väärteoasjas nr /väärteoasja number/

I KAEBUSE SISU

Kaebusega vaidlustatakse eelnimetatud otsus tervikuna. Kaebusega soovib kaebaja eelviidatud otsuse tühistamist ja väärteomenetluse lõpetamist kaebaja suhtes tulenevalt käesolevas kaebuses sisalduvatest põhjendustest.

1. Otsuses on toodud rikutud õigusnormina Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse (NETS) § 28 lg 6 ja väärteo kvalifikatsioonina NETS § 46² lg 1. Kaebaja sellise kvalifikatsiooniga ei nõustu.
2. Kaebaja hinnangul on käesolevas asjas kriitilise tähtsusega, millised on õigusaktidest tulenevad juhised maski kandmiseks ja kas kaebaja kandis maski mittenouetekohaselt. Vaidlustatud otsuses on märgitud rikutud õigusnormina NETS § 28 lg 6, kus on sätestatud volitusnorm Vabariigi Valitsusele nakkushaiguste epideemilise leviku tõkestamiseks haldusakti andmiseks. Kaebaja on seisukohal, et rikutud õigusnormiks ei saa olla Vabariigi Valitsusele antud volitusnorm. Tõenäoliselt on rikutud õigusnormina tahetud viidata Vabariigi Valitsuse 23.08.2021 korraldusele nr 305, kuid seejuures ei ole täpsustatud silmas peetud õigusnormi. Eeltoodust tulenevalt ei ole võimalik kaebajal esitada ka vastuväiteid rikutud õigusnormi osas, kuna korralduses nr 305 on mitu erinevat sätet, sh erandid maskikandmise nõudest. /Juhul kui vaidlustatud otsuses sisaldub viide korralduse nr 305 peale 8, siis tuleks käesoleva kaebuse p 2 kustutada./

3. Ka korralduses nr 305 pole sätestatud täpseid nõudeid, millest nähtuks, millise maski kandmist nõutakse ja millisel moel kantuna loetakse maski kandmine nõuetekohaseks. Nimetatud täpsustusi on võimalik leida erinevatest korralduse seletuskirjadest, kuid kaebaja märgib, et esiteks ei saa ilma õiguslike eriteadmisteta isikult korralduse seletuskirjade leidmist eeldada ja teiseks peab piirangute täpne tähendus olema sätestatud õigusakti põhitekstis – eriti juhul, kui jutt käib piirangutest, mille vastu eksimisel on võimalik isikut karistada. Seletuskiri ei ole õigusakt (sel puudub õigusnormile omane siduv iseloom) ning selles kirjutatule ei saa tugineda kui õigusnormile.
4. Kaebaja leiab, et korralduses nr 305 sisalduv maskikandmise kohustus ei ole inimeste põhiseaduslike õiguste piiranguna proportsionaalne, kuna maskikandmise kohustus ei täida oma eesmärki ehk ei takista tõendatult viiruse edasikandumist – kindlasti mitte märkimisväärselt. Seega ei ole maskikandmise kohustus sobiv, vajalik ega ka mõõdukas põhiõiguste piirang. Eeltoodust lähtuvalt leiab kaebaja, et inimeste karistamine maski mittekandmise või selle mittenõuetekohaseks arvatud kandmise tõttu ei ole põhjendatud.
5. Kaebaja märgib, et puudub asjakohane põhjendus (mh teadusuuringud ja statistilised andmed) lausaliseks maskikandmiseks üldse. Eraldi küsimus on sellise nõude kehtestamine Vabariigi Valitsuse üldkorraldusega, pealegi kujul, millest ei nähtu maskikandmise täpsed nõuded. Lisaks ei võta üldine maskikandmise kohustus arvesse tõsiasja, et erinevas vanuses ja erineva tervisliku seisundiga inimeste puhul on koroonaviirusest tulenev oht vägagi erinev, mistõttu ei ole põhjendatud nõuda kõigilt ühiskonnagrupidelt kõnealuse kohustuse täitmist ühetaoliselt, sõltumata sellest, kas nad kuuluvad mingiski tähenduses riskigrupi või mitte. Olulistele puudustele maskikohustuse põhjendustes on mh viidanud ka õiguskantsleri institutsioon.¹
6. Kaebaja on seisukohal, et korralduse p 8 riivab õigusvastaselt kaebaja õigusi. Korralduse p 8 on ebaproportsionaalne, kuna sellel puudub tegelik seos viiruse leviku piiramisega või muu legitiimne eesmärk, mistõttu on sellise kohustuse kehtestamine õigusvastane. Kaebaja leiab, et puuduvad veenvad tõendid selle kohta, et maskide kandmine aitaks olulisel määral tõkestada, piirata või vähendada Sars-Cov-2 viiruse levimist, mistõttu korralduse punktis 8 kehtestatud maski kandmise kohustus ei ole põhjendatud ega aita täita korralduse eesmärke (nakkushaiguse epideemilise leviku tõkestamine ning inimeste elu ja tervise kaitse).
7. Kaebajal on küll võimalus vaidlustada korraldus nr 305 halduskohtus, kui seatud piirangud teda otseselt puudutavad (kaebeõigus on kohtute käsitluse kohaselt mitte ainult akti andmisest, vaid ajast kui piirang isikut otseselt puudutab, lähtudes mh halduskohtu otsusest haldusasjas nr 3-21-1079), kuid menetlus halduskohtus võtaks nii palju aega, et käesoleva asja lahendamisel ei omaks see tähendust. Seetõttu palub kaebaja jätta nimetatud õigusnorm kohaldamata ja tunnistada see proportsionaalsusnõudele mittevastavana põhiseadusevastaseks.
8. Korralduse punktis 8 kehtestatud kohustus kanda avalikus ruumis näomaski rikub kaebaja õigust vabale eneseteostusele, mis tuleneb põhiseaduse §-st 19. Vaba eneseteostus kui inimväärikuse väljendus hõlmab sisuliselt kogu mõeldavat inimtegevuse spektrit. Eneseteostusvabaduse elemendiks on muu hulgas tegutsemisvabadus ehk vabadus teha või

¹ <https://www.err.ee/1608526948/kadai-maski-kandmine-peaks-olema-soovitus>

tegemata jätta seda, mida isik soovib. Õigus vabale eneseteostusele on igäühe õigus. See laieneb kõigile füüsilistele isikutele, sõltumata kodakondsusest.

9. Eeltoodu põhjal on kaebaja seisukohal, et kohustus kanda avalikus ruumis näomaski rikub kaebaja õigust vabale eneseteostusele ning on vastuolus inimväärikuse põhimõttega. Kaebajalt on võetud ära õigus liikuda avalikus kohas katmata näoga ja tunda end avalikes kohtades liikudes vabalt, nagu kui oma isiku üht olulisemat väljendust kinni katmata. Talle on pandud kohustus oma isiklike soovide ja tahte vastaselt soetada ja kasutada näomaske, mis moonutab tema välimust, riivab tema personaalsust, raskendab hingamist, kätkeb terviseriske² ning muudab avalikes siseruumides viibimise ning teiste inimestega suhtlemise ebamugavamaks ja ebeameldivamaks. Tegemist on intensiivse õiguste riivega, kuna see kohustus mõjutab kaebaja elu igapäevaselt.
10. Lisaks rikub korralduse punkt 8 kaebaja õigust vabalt liikuda (põhiseaduse § 34). Õigus vabalt liikuda hõlmab nii ühest kohast teise liikumise kui ka teatud kohas viibimise. Avalikus siseruumis maski kandmise kohustuse kehtestamine tähendab sisuliselt, et kui kaebajal kas pole parasjagu maski või ta ei soovi või ei pea tervislikest või maailmavaatelistest kaalutlustest lähtuvalt võimalikuks maski kanda, kehtib talle liikumispiirang ehk keeld siseneda avalikesse siseruumidesse ning nendes ruumides viibida, samas kui ilma maski kandmiseta oleks kaebajal vabadus nendes kohtades vabalt liikuda. Tegemist on jällegi intensiivse põhiõiguste riivega, kuna see mõjutab kaebaja igapäeva elu ning sunnib kaebajat tegema muudatusi oma harjumuspärase elu juures. Inimestele, kes näevad maski kandmises ka neile vastuvõetamatute poliitiliste seisukohtade sümbolit ning kes seetõttu ei ole põhimõttelistel maailmavaatelistel kaalutlustel nõus maski kandma, tähendab maskikandmise kohustus sisuliselt nende väljatõrjumist ja kõrvale jätmist kõigist avalikest siseruumidest ehk suurest osast ühiskondlikust elust.
11. Õigust vabale eneseteostusele riivab iga negatiivne mõjutus riigivõimu poolt. Riigivõimu sekkumine vaba eneseteostuse õigusesse ei tähenda automaatselt põhiseaduse rikkumist, sest õigust vabale eneseteostusele nagu enamikku teisigi põhiõigusi tohib piirata kooskõlas põhiseadusega. Piirangud aga peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust (põhiseaduse § 11). Ka liikumisvabadust tohib piirata, kui esineb mõni põhiseaduse §-s 34 sätestatud alus. Siiski peab aga põhiõiguse iga riive vastama põhiseaduse kõigile normidele, olema nii formaalselt kui ka materiaalselt põhiseadusega kooskõlas. Materiaalne kooskõla põhiseadusega tähendab, et põhiõiguse riivel peab olema põhiseadusega kooskõlas olev (legitiimne) eesmärk ning riive peab olema eesmärgi saavutamiseks proportsionaalne (sobiv, vajalik ja mõõdukas). Riive mõõdukuse ehk proportsionaalsuse üle kitsamas tähenduses otsustamiseks kaalub kohus ühelt poolt põhiõigusesse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust (vt nt RKPJKo 17.12.2019, 5-19-40/36, p 52).
12. Kaebaja hinnangul ei ole korralduse punktis 8 kehtestatud maski kandmise kohustus põhiseadusega kooskõlas. Maski kandmise kohustus ei ole proportsionaalne, kuna see kohustus pole korralduse punktis 8 kehtestatud kujul selle aluseks seatud eesmärgi (Covid-19 epideemilise leviku tõkestamine ning inimeste elu ja tervise kaitse) saavutamiseks sobiv ega vajalik. Kaebaja on käesolevas dokumendis oma eelnevat seisukohta selgitanud ja

² <http://teadusuudis.ee/artikkel/titaandioksiid-nomaskides>

tõendanud. Sealjuures on meede iseenesest tugevalt ja ulatuslikult põhiõigustesse sekkuv. Seega on tegemist kaebaja õiguste ebaproportsionaalse riivega.

13. Ühtlasi puudub korralduse punktis 8 sätestatud kohustuse kehtestamiseks õiguslik alus, kuna NETS, mille alusel korraldus on kehtestatud, lubab kohustada isikuid järgima nakkusohutuse ettevaatusabinõusid. Maski kandmise kohustus aga pole reaalselt seotud nakkusohutuse tagamisega või vähemalt puuduvad tõendid, mis sellist seost kinnitaks. Kaebaja on selgitanud, mis on vastava seisukoha aluseks – puuduvad tõendid, mille alusel saaks väita, et korralduse punktis 8 nimetatud maskid, mida inimesed peavad kohustuslikus korras avalikes siseruumides kandma, on viiruse levikut olulisel määral tõkestavate omadustega või muul moel sobivad korralduse eesmärkide saavutamiseks.
14. Seega on tegemist kaebaja eneseteostusvabaduse põhjendamatu piiramisega, mis on vastuolus põhiseadusega ning kujutab endast õigusvastast eneseteostusvabaduse ja inimväärikuse (põhiseaduse § 10) rikkumist. Sellest tulenevalt nõuab kaebaja korralduse punkti 8 kohaldamata jätmist, mh võttes arvesse teiste Euroopa Liidu liikmesriikide kogemust, kus veebruaris 2022 piirangute ja maskikohustuse tühistamisele ei järgnenud nakatumute arvu kasvu, vaid vastupidiselt, nakatumiste arv hoopis langes.
15. Lisaks leiab kaebaja, et maskikandmise kohustuse mitte-eesmärgipärasus nähtub ka kättesaadavatest statistilistest andmetest ja teiste riikide kogemusest. Väite põhistamiseks toob kaebaja esiteks välja, et näiteks Rootsis ei ole päevagi maskikandmise kohustust kehtinud, aga viiruse levik ei ole seetõttu olnud Eestiga võrreldes laialdasem – vastupidi, viiruse leviku näitajad on olnud märkimisväärselt madalamad ja seda hoolimata tõsiasi, et erinevalt Eestist pole kuni hiljutise ajani üldse rakendatud ka vaktsiinipasside süsteemi (ja hiljutisel ajalgi on seda rakendatud Eestiga võrreldes palju piiratumalt). Teiseks on tõsiasi, et pärast maskikandmise kohustuse kehtestamist järgnes Eestis mitte viiruse leviku märkimisväärne langus, vaid vastupidi, selle plahvatuslik tõus. Selle väite tõendamiseks esitab kaebaja graafiku, millest nähtub, et pärast seda, kui Eestis kehtestati oktoobri lõpus lausuline maskikandmise kohustus, järgnes nii Eestis kui ka Rootsis (kus, nagu juba mainitud, ei ole vastavat kohustust kordagi kehtestatud) märkimisväärne koroonaviirusega nakatumise juhtumite arvu tõus.³
16. Eeltoodust lähtuvalt leiab kaebaja, et lisaks piirangu põhiseadusele mittevastavusele ei ole kaebaja talle süüks pandud rikkumist toime pannud, võimalik rikkumine ei vasta talle süüks pandud süüteokoosseisule, menetluse käigus ei ole tuvastatud olulisi asjaolusid ning vaidlusalune otsus tuleb tühistada VTMS § 29 lg 1 p-s 1 sätestatud alusel (toimepandud teos puuduvad väärteo tunnused).
17. Otsuse kohaselt on kaebuse esitamise viimane tähtaeg /kuupäev/. Sellest tulenevalt on kaebus maakohtule esitatud tähtaegselt.

II MENETLUSLIKUD KÜSIMUSED

18. Kaebaja soovib osa võtta kohtuistungist.

³ https://ourworldindata.org/explorers/coronavirus-data-explorer?zoomToSelection=true&time=2021-08-01..latest&facet=none&pickerSort=desc&pickerMetric=new_cases_smoothed_per_million&Metric=Confirmed+cases&Interval=7-day+rolling+average&Relative+to+Population=true&Color+by+test+positivity=false&country=EST~SWE

19. Kaebaja palub jätta menetluskulud kohtuvälise menetleja kanda.

III KAEBAJA TAOTLUS

Eeltoodust lähtuvalt ja tuginedes esitatud tõenditele ja viidatud õiguslikele alustele,
p a l u m e:

- Politsei- ja Piirivalveameti /kuupäev/ otsuse väärteoasjas nr /väärteoasja number/ tühistamist lähtudes VTMS § 29 lg 1 p-st 1;
- tunnistada PSJKS § 9 lg 1 alusel põhiseaduse vastaseks VV korralduse p 8 ja jätta see kohaldamata;
- menetluskulude jätmist Politsei- ja Piirivalveameti kanda.

Lugupidamisega

/Allkirjastatud digitaalselt/

/kaebaja ees- ja perekonnanimi/

Kaebaja

KAEBUSE LISAD

1. Kaevatava kohtuvälise menetleja otsuse koopia